

els seus descendents, o dels altres mots europeus preromans amb *g-* estudiats abans. En tot cas sembla que s'ha de descartar que tingui un origen camític: hi ha *θazrānt* en algun parlar bereber,⁶ però el mateix Schuchardt el dona com a element adventici. Altrament en alguna d'aquestes formes magrebines es pot veure el fruit d'influències magrebines o pròpiament aràbigues que engendrarien la *g-* per altres contaminacions.⁷

DERIV.: *Granotada*. *Granotell*. *Granoter*. *Granyotam*; *granyotejar*; *granyoter* (supra). *Granot* és la forma predominant a Mallorca, de la qual el *D*Ag. dona una cita solta en el barceloní Francesc Alegre de fi del S. xv; és ja la registrada pel *D*Fgra. i usada per PdAPenya (veg. la cita en *ull de la font*). També n'hi ha alguna aparició esparsa en el Continent: a Xixona (J. G. M., 1935) i en el Priorat (J. Bru, en la *Misc. Folklorica d'Aràbia*, p. 156) i la vaig sentir jo mateix a Bellmunt del Priorat (1935).

De *rana*: el cultisme *rànula*; *rànua*; *ràneva*. + *Ranixa* 'sargantana', mot peculiar del poble d'Ascó (Ribera d'Ebre; Bladé, *Topònims de Benissanet*, 1980, p. 152). I el compost *rana-peix*. *Ranoc* 'cap gros' [segle XIV, Am. Pagès, *Jacme, P. i A. Marc*, p. 42], S. xv, *D*Ag.; sobretot valencià, p. ex. a Barx (supra); Sanelo; MGadea, *T. del Xè* I, 87; «bufo vulgaris», *ACCV* II, 71; *řinŕt* «laubfrosch», Barnils, *Md. v. Alacant*, 35; Griera cita *rainoc* a Sùria, mal entès com a «insecte» entre «mates del bosc»; no és tan clar que vingui d'aquí *renoc* 'raqutic' «solterón» (*D*Ag., *CostManc.*); però sí les formes castellanen entorn de *raneco* i *ranacuajo* que aplego en el *DECH RANA* (IV, 767a2-21).

¹ Segons una cita de Cejador (ed. de la *Celestina*, *El Cast.*, nota a 1, p. 145) en la Bíblia de Rodrigo de Reinoso apareix un *granoja* que segons el breu i insuficient context es podria entendre com a 'granota'. Text inaccessible i incomprevable: no és clar i fóra un cas enterament isolat. ¿Potser castellanització d'un *granolla* de jueus catalans? — ² Tothom es refia de les dades de Vaganay, en el seu treball de *R*Fgn. xxxii, 73, segons el qual apareix *grenouille* el 1488, i més ben grafiat *grenouille* el 1503; Vaganay, i els altres, per la seva banda compten amb els despullaments de Godefroy i d'altres, però Godefroy no s'interessà durant molt de temps més que pels mots antics estranys al francès modern, i encara que després hi afegí el *Complément*, dedicat als mots del francès de sempre, aquesta part de la seva obra és més incompleta sense punt de comparació; un poc d'això mateix passa en les altres fonts, i en general amb els despullaments antics de totes les llengües, i no perdem de vista el fet que un concepte com el de 'granota' no és gaire apropiat per sortir en la major part dels gèneres a que es redueix la literatura del francès més antic. — ³ Per a la lluita entre *rana* i *ranocchio* a Toscana i en italià comú, veg. l'extens i documentat estudi de R. P. Bezzola en la *Festschrift Jud.*, 1943, 453-61. — ⁴ Això crec que hem de negar-ho: no l'hi he sentit enlloc més que a la part més nòrdica de l'Empordà (*griyŕtŕ* diuen a Espolla, 1958); i això de «gir.» reposa sens

dupte en la lamentable i anticatalana denominació «província» de Girona. *AlcM* cita un *granyauta* a «Celrà» (suposo errada pels ross. Clarà o Clairà), evident alteració de *granyota* amb influència de *grapaut*, *gri-* (*GRIPAU*). — ⁵ *Garàna* (amb *g-* oclusiva, o sigui la de tres punts), *geràna* o *gràna*, i també *garàna* i *gràna* en diverses fonts modernes del Marroc i d'Algèria, veg. els autors citats (també Pasqual Meneu, *Rev. de Aragón*, 467, testifica que *garàna* 'granota' s'usa en el Marroc). La dada més antiga és la de Dombay per al Marroc a la fi del S. XVIII. Notem que la *g oclusiva* és so estrany a l'àrab modern, i que per sí sol prova que no és mot genuïnament aràbic; però en els manlleus l'àrab sovint el canvia en *ġ*. La deducció, doncs, ha de ser que les formes magrebines en *ġ*-també provenen d'una *g-* primitiva i que tot plegat és un mot adventici en l'àrab del Nord d'Àfrica. — ⁶ *θa-* i *-t* són l'article bereber, que s'aglutina normalment: resta *žran*, comú amb el *žran*-<*gran*- propi dels parlars aràbics magrebins. — ⁷ «Cantar la rana» es deia en àrab granadí *garrát* (*PAlc.*, 121.66), mot realment aràbic. La forma *garàna* «grenouille» de l'àrab d'Algèria (Beaussier) també significa «langouste» (Djijelli): ara bé hi ha *žarād* «espèce de sauterelles», mot aràbic genuí (Dozy I, 184 i Lane el citen en diverses fonts clàssiques orientals), i aquest *žarād* pren el significat de «langosta, pescado de la mar» i «langostín» en *PAlc.*, i amb aqueixos significats apareix en el lèxic, sobretot egipci, de Boqtor, en Abenalbèitar i en algun lèxic modern (veg. Dozy); hi ha un *žurd*, plural *žurdán* en *RMa.*, p. 485, com a nom de la rata (i en altres fonts, aquestes orientals, aplegades per Dozy I, 185). I no sembla haver notat ningú que *rana* està traduït per *chordón* en *PAlc.* (374a19); i el ll. *rana* (amb glossa catalana *calapet*) en el nostre *RMa.* (p. 552) està traduït per un *žubđún*. En conclusió tenim aquí en les fonts hispanoaràbigues i magrebines un nus de parònims complicat i un embull difícilment destriable.

Gransès, *gransona*, *V. griances*

Grant (*AlcM* I), hapax d'un mot suposat (i ben cert inexistent) a base del ll. *grando*, *grandinis* 'pedregada'; no hi ha raó per suposar que, en aquest passatge del *Llibre de Tres*, *grant* sigui altra cosa que la corrent grafia llatinitzant *grant* per *gran* 'grossa': el que porta misèria no és la inofensiva calamarsa sinó una *gran pedrega* o *pedregada*; així cal llegir evidentment (o bé *pedreya* o cosa semblant), car *grandinem* hauria donat resultat fonètic ben diferent, els nominatius no es conserven en època romànica, i *grando*, *žnis*, no ha deixat rastre més que en algun parlar d'Itàlia (enlloc ni en gallo-ni en ibero-romànic), on de més a més és essencialment un mot savi.

Grànul, *granulació*, *granular*, *granulat*, *granulifer*, *granulita*, *granull*, *granulla*, *granullat*, *-ada*, *granuloma*, *granulós(a)*, *granús*, *-nussa*, *granut*, *V. gra*